

Сем прыступак да ўзаемаразумення

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Намеснік кіраўніка адміністрацыі Чыгуначнага раёна Гомеля Надзея Куніцкая паведаміла, што ўжо знойдзена прадпрыемства, якое стане спонсарам усталявання механізма ў пад'ездзе, дзе жыве малады чалавек:

— Зварот Андрэя ўзяў пад асабісты кантроль старшыня Гомельскага гарвыканкама Пётр Кірычэнка. Мы правялі тлумачальную работу з грамадзянамі, яны ўсё зразумелі. Праз хуткі час Андрэй зможа выяжджаць на свежае паветра без праблем.

Хлопец дагэтуль выходзіць на вуліцу з дапамогай маці. Раней яна выносіла сына на руках і перасаджвала ў крэсла каля пад'езда. Але апошнім часам гэта стала зусім цяжка. Уявіце: малады мужчына ваżyць каля 80 кг + каляска 13 кг.

— Для нас на вуліцу выйсьці — гэта сапраўднае выпрабаванне, — гаворыць маці Тамара Іванаўна. — Я, калі яго каляску скочваю, такое адчуванне, што ўрэшце разам звалімся. Падняцця — гэта наогул праблема. З-за таго, што ён трохі можа сам на нагах стаяць, я яго паднімаю па прыступках, стаўлю каля парэнчаў, бягу па каляску ўніз — гэта словамі не перадаць...

Тры гады таму сям'я пачала прасіць усталяваць пад'ёмнік у пад'ездзе, каб без пакут і наймаверных намаганняў пераадоляваць сем прыступак на першым паверсе. Спачатку ў раённым камунальным прадпрыемстве ім адмовілі. Кватэра была аформлена на бацьку, а Андрэй у ёй не быў зарэгістраваны. Бацька памёр, і хлопец уступіў у права на спадчыну. Юрыдычны бок праблемы вырашаны, але суседзі па пад'ездзе выступілі супраць пад'ёмніка. Паколік дом, у якім усё 27 гадоў пражывае хлопец, кааператывуны, для мантажу абсталявання неабходна згода ўсіх жыхароў шматкватэрнага дома, а не толькі пад'езда.

Насупраць дома, дзе жыве Андрэй, радком на лаўцы сядзяць мужчыны пенсійнага ўзросту. У момант, калі яго маці Тамара Іванаўна вычовае каляску з хлопца на вуліцу, яны аўтаматычна назіраюць за дзействам. Ні ў кога не ўнікае жадання — нават пасля закліку — падысці, дапамагчы, нават тады, калі працэс паўтараецца ў адваротны бок. На пытанне, чаму яны супраць пад'ёмніка, адказваюць, адводзячы вочы:

— Мне ўсё роўна, але я супраць.
— Няхай робяць, толькі нічога не ламаюць.
— Галоўнае, каб у нас потым праблем не было.
— Каб нам было зручна.
— Там жа дзверы будуць змяшчаць.
— Нам усё роўна, а хто будзе плаціць?

— У іншых стаўце, а ў нас не трэба.
— Гэты пад'езд не прыстасаваны да ўсталявання пад'ёмніка — няўжо не зразумела?

Між тым ніхто з іх рэальна так і не ўяўляе, як пад'ёмнік выглядае насамрэч. Пры гэтым прадстаўнікі ўлады на сходзе паказвалі ім узоры, растлумачвалі, што плаціць не прыйдзеца і канструкцыйных змяненняў не будзе. Спрацаваў эфект масавай свядомасці, лічыць старшы выкладчык кафедры філасофіі, гісторыі, паліталогіі Беларускага ўніверсітэта транспарту, псіхолаг Таццяна Сасноўская:

— Спрацаваў эфект натоўпу. Нехта нешта сказаў, і ўсе астатнія далучыліся да таго, што недзе пачулі, і пачалі перадаваць адно аднаму. Навошта астатнім умешвацца і ісці супраць натоўпу?

А вось ужо зусім іншая сітуацыя ў іншым кааператывным доме, дзе жыве гамяльчанка Алена Гербаносенка. Дзяўчына па прычыне хваробы чацвёрты год перасоўваецца на калясцы. Алена спецыяльна для нас дэманструе, як працуе пад'ёмнік, аналагічны якому будуць усталяваць у пад'ездзе Андрэя. Механізм выступае ад сцяны на 10 сантыметраў і, як аказалася, нікому не перашкаджае. Дзяўчына кажа, што суседзі ставяцца да сітуацыі з разуменнем:

— Мне таксама давалося «прабіваць» дазвол на пад'ёмнік. У нас старшыня кааператыва хадзіла па пад'ездах і пераконвала людзей. Толькі некалькі чалавек не згадзіліся, але абсалютная большасць пайшла насустрач.

Тут жа ў пад'ездзе Алены мы спыняем імкліваю жанчыну ў дамашнім адзенні. Ірына шчыра здзіўляецца, што нехта можа быць супраць механізма, які робіць больш зручным жыццё інваліда.

І ўсё ж застаецца шэраг пытанняў, чаму такі доўгі і няпросты аказваецца шлях да інклюзіі не на паперы, а ў сапраўдным жыцці. Сёння слова «інклюзія» стала модным і ўжываецца паўсюдна. Даволі часта ўжо можна пабачыць, што перарабляюцца ўваходы каля крам і іншых грамадскіх будынкаў — з улікам наведвання іх людзьмі з абмежаванымі магчымасцямі. Дарэчы, працэс рэальнага ўключэння людзей з інваліднасцю ў актыўнае грамадскае жыццё прадугледжвае распрацоўку і ўжыванне пэўных рашэнняў.

А вось з гэтым існуюць праблемы. Ёсць законы, падзаконныя акты, матэрыяльныя (не)магчымасці, але ёсць і людзі. Тыя, каму пашанцавала не быць інвалідам. Іх не пераробіш толькі заклікам да міласэрнасці. Самы распаўсюджаны меседж-зварот да такіх, у тым ліку і ў інтэрнэце: «Ніхто не ведае,

што з табой ці тваімі сваякамі будзе заўтра! Ніхто ад інваліднасці не застрахаваны!». Заклік не спрацоўвае. Чаму?

— «Усе памруць, а я застануся». Людзі вераць у сваю асабістую бессмяротнасць, — растлумачвае асабліваасці такога стаўлення псіхолаг Таццяна Сасноўская.

Між тым вельмі многім людзям сем ці пяць прыступак у пад'ездзе не дазваляюць мець стасункі са светам. Тым, каму яны асабліва неабходныя. Абмежаванні ў іх жыцці больш чым дастаткова. Гэта датычыцца, аднак, не толькі саміх інвалідаў, але і іх сваякоў, непасрэдна звязаных адным ланцюгом з тымі, каму лёс наканаваў крыху адрознівацца ад іншых. Гэта значна ўплывае на псіхічныя працэсы, а не толькі на фізіялогію, гаворыць Таццяна Сасноўская:

— Такому чалавеку цяжка ўсё жыццё. У вас ёсць дзеці, якія апраўдваюць вашы чаканні. Хворае дзіця — гэта дзіця, якое не будзе цябе радаваць. Ты яму служыш без аддачы. Ты будзеш радавацца толькі таму, што яно не памерла і што яму сёння трохі лепш, чым учора. Тым, хто даглядае інвалідаў, штодзень трэба знаходзіць у сабе мужнасць. У іх ніколі не будзе цудоўнага заўтра. У іх штодзень — «дзень сурка». Гэтыя гераічныя людзі перманентна знаходзяцца ў дэпрэсіі, у напружанні.

Асноўная праблема стасункаў у тым, што людзі не супрацоўнічаюць, а змагаюцца. І ў гэтым выпадку ўсім трэба разабрацца з колішнімі крыўдамі і проста навучыцца жыць побач. І мірыцца з усімі фізічнымі і псіхалагічнымі асаблівасцямі абодвух бакоў. Для прыкладу: менавіта ў Гомелі зусім нядаўна жыла жанчына, сёння прызнаная святой. Гаворка пра Манефу Скопічаву. Яна таксама не мела магчымасці рухацца, але ж змагла стаць неабходнай тым, хто меў здаровыя ногі.

Тым часам і жыццё Андрэя Антоненкі напайняе не толькі вера ў хуткае ўсталяванне пад'ёмніка. Хлопец сам распрацоўвае сайты для сяброў. На працягу апошніх дзесяці гадоў ён займаецца камп'ютарнай графікай. Гаворыць, пасля паспяховага заканчэння школы яму прыйшлося спасцігаць усё самастойна:

— Я займаюся дызайнам, стварэннем сайтаў, мастацкай апрацоўкай фатаграфій у фоташопе, раблю эскізы для друку на адзежы, займаюся мантажом відэа, а цяпер асвойваю праграму па напісанні музыкі... Захапіўся паліграфіяй і тыпаграфіяй. Малюю калажы і лагатыпы. Валодаю шматлікімі дызайнерскімі праграмамі. Ведаю тэхнічную англійскую мову.

Па словах Андрэя, ёсць шмат добрых бясплатных курсаў па рабоце з патрэбнымі

Так Андрэй цяпер вяртаецца дадому.

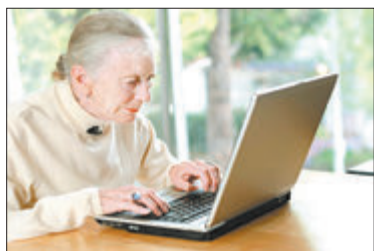
яму праграмамі ў інтэрнэце. Яны і дапамагаюць віртуальна выходзіць далёка за межы сваёй кватэры. Мара — урэшце зрабіць захапленне працай з пастаянным заробкам:

— Я спадзяюся, што хутка пачну выбірацца з дома самастойна, буду наведваць мерапрыемствы, хадзіць на сустрэчы групы актывістаў «Сёмы пялёстак», ды і проста часцей дыхаць свежым паветрам, мець стасункі з людзьмі. Для любога здаровага чалавека гэта штодзённасць, а для мяне стаць паўнапраўным членам грамадства — сапраўднае дасягненне. На працягу свайго жыцця я прывык змагацца і зразумеў, што, відаць, такое маё прызначэнне. Гэта ўвайшло ў звычку. Я прызвычаны пазітыўна, але час пакажа, як усё будзе.

Словы падтрымкі малады чалавек чуе зноў жа дзякуючы шматлікім стасункам у інтэрнэце. Гаворыць, прыемна, што суцяшаюць нават з-за мякы:

— З Аўстраліі былая суайчынніца напісала. Пастаянна пішуць з іншых гарадоў Беларусі і нават запрашаюць у госці. Мне здаецца, праблема сапраўднай інклюзіі сур'ёзная ў маштабе краіны. Я для сябе зразумеў, што ў гэтай сітуацыі ёсць нейкі сэнс, Боская воля. Важна, каб змяненні да лепшага былі не толькі ў маім жыцці, але ж і ў жыцці іншых людзей. Думаю, пасля гэтай сітуацыі знойдуцца людзі, якія вырашаць дамагацца ўсталявання пад'ёмніка і для сябе. Калі хаця б аднаму чалавеку дапаможа мая гісторыя, усё будзе не дарэмна.

Ірына АСТАШКЕВІЧ.

Як зрабіць жыццё пажылога сваяка больш цікавым?

Каб не даць чалавеку скаціцца ў «дажыванне» (а дэпрэсія пажылых — вельмі распаўсюджаная праблема, гэта вам скажа любы псіхатэрапеўт), трэба ўсімі спосабамі падтрымліваць іх цікавасць да жыцця. Лепш за ўсё гэта могуць зрабіць тыя, хто любіць іх — блізкія людзі. А адным з такіх спосабаў могуць стаць камп'ютар і сацыяльныя сеткі.

«Мая бабуля ў 71 год завяла сабе акаўнт ва «УКантакце», — расказвае 21-гадовая студэнтка БДУ Крысіціна Вашкевіч, якая працуе як валанцёр на розных мерапрыемствах. — Гэта проста выдатна,

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

РАДАСЦІ ПЕНСІЯНЕРА...

што цяпер ствараюцца праекты па камп'ютарнай адукаванасці пажылых людзей. Чалавеку нельга спыняцца ў сваім развіцці. Калі ў пажылога чалавека ёсць цікавыя занятыя, у яго знікае адчуванне, што яго дні праходзяць аднастайна і сумна і што яму нават няма чым падзяліцца са сваімі блізкімі, акрамя як скаргамамі на жыццё. Ён перастае адчуваць сябе абзай.

Давайце паглядзім праўдзе ў вочы — актыўнай з'яўляецца толькі малая частка пажылых беларусаў. Так, яны разбіваюць нашы стэрэатыпныя ўяўленні пра жыццё на пенсіі, але нам нікуды не дзецца ад таго факта, што значная колькасць людзей сталага ўзросту, на жаль, гэтым стэрэатыпам адпавядае.

Вядома, мы не можам праводзіць увесь час са сваімі старымі — мы павінны працаваць, займацца хатнімі і іншымі справамі. Але можна пераламаць сітуацыю з іх адзінотай і адчуваннем бездапаможнасці, прычым для гэтага не патрабуецца нейкіх вялікіх ахвяр

з нашага боку. Досыць невялікай увагі, праўда, падысці да справы трэба будзе творча.

Напрыклад, займаючыся пакупкамі, можна ўспомніць і пра сваю бабулю. Яна ж не можа, як мы, ездзіць па крамах і часцяком нават паняцця не мае, што бываюць розныя маленькія штучкі, якія робяць наша жыццё больш зручным і прыемным. Некаторыя тавары — са сталічнага або з інтэрнэт-магазіна, якія мы даўно ўспрымаем як рэчы самыя звычайныя, могуць стаць для яе цэлым адкрыццём.

«Я проста ашчаслівіла сваю бабулю, падарыўшы ёй пачак капечных стыкераў (налепак), — расказвае Крысіціна. — Яна любіць, каб ва ўсім быў парадак. Так, у яе ёсць агульныя сшытак, у якім бабуля, паслухаўшы радыё або тэлевізар, піша рэцэпты і розныя нататкі — патрэбныя тэлефоны, парады доктара і іншыя. Я зрабіла ёй у сшытку «рубрыкі», і яна цяпер не перапісвае туды адно і тое ж па два разы з нейкіх лісточкаў, а піша свае нататкі на калярковых стыкерах, і потым уклеівае іх у адпаведную рубрыку. Так у бабулі атрыма-

лася самая сапраўдная картатэка карысных звестак — і прытым вельмі яркая, каляровая! А яшчэ на стыкерах яна піша розныя запісачкі для сябе, каб чагосьці не забыць зрабіць, і расклеівае іх на бачных месцах — бо памяць ужо трохі стала падводзіць».

Можа, калі-небудзь мемуары вашай бабулі патрапяць у газету...

Часта бывае, што пажылыя сваякі раз за разам расказваюць нам адны і тыя ж аповеды пра сваё дзяцінства і юнацтва, і слухаць іх, пагадзіцеся, бывае ўжо проста немагчыма, а не слухаць — чакай крыўды. Але ж гэтыя ўспаміны на самай справе — вельмі каштоўная рэч. Можна прапанаваць пажылому чалавеку запісаць свае мемуары. Паверце, потым, праз нейкі час, чытаць іх вы ці хтосьці іншы будзеце з захапленнем. Калі бабулі або дзядулі цяжка запісаць — напрыклад, падводзіць зрок ці проста яны лічаць, што не майстры пісаць — дапамажыце ім

асвоіць дыктафон, гэтая функцыя зараз ёсць практычна ў любым тэлефоне. І хай пажылы чалавек надыйтоўвае свае ўспаміны...

Усё жыццё нашых бацькоў і бабуль з дзядулямі часцяком было барацьбой за выжыванне — нярэдка яны працавалі на знос, каб зводзіць канцы з канцамі. А выйшаўшы на пенсію і атрымаўшы нечакана шмат вольнага часу, многія з іх не ведаюць, чым сябе заняць, ну, акрамя як клапаціцца аб дзецях і ўнуках. Але ў тых сваё жыццё, і бывае, што клопат з боку старых людзей становіцца проста навязлівым. А што, калі наспрабаваць знайсці ім захапленне? Адшукайце іх аднакласнікаў у інтэрнэце і дапамажыце пачаць перапісвацца з імі. Або запампуйце з YouTube іх любімыя раманы ці песні маладосці і падарыце неадрагані плэер — убачыце, якімі меламаманамі яны стануць. І не застаецца месца пачуццю суму. Варта толькі крыху падумаць — і заўсёды можна прыйсці да нейкай цікавай ідэі, для рэалізацыі якой не трэба ні шмат грошай, ні процьмы часу...

Святлана БУСЬКО.